

newsletter

Petr Havel:
Krajina nedokáže
zadržet vodu

Václav Klaus:
Lisabonská smlouva
po německém
ústavním soudu

Lukáš Kovanda:
Nová pravidla
účetnictví zhoršují
krizi

**Veto prezidenta
republiky -
zákon o podpoře
hospodářského růstu**

**Rozhovor -
Marek Loužek:
Docentura je životní
mezník**

**Jan Skopeček,
Marek Loužek:
Recenze -
T. Sedláček:
Ekonomie dobra
a zla**

Krajina nedokáže zadržet vodu

Petr Havel
agrární analytik

Hořekujeme-li dnes nad netešeným stavem naší krajiny trpící stále více vodní a větrnou erozí, bylo by také žádoucí uvědomit si, jaká je skutečná příčina tohoto stavu. A budeme-li skutečně poctivě přemýšlet nad tím, jaký je samotný základ tuzemských krajinářských problémů, musíme dojít k jedinému - příčinou je nezodpovědnost lidí v chování se v prostředí, které je obklopuje na straně jedné, a snaha přetvořit přírodu k obrazu svému na straně druhé.

Povodňové zamyšlení

Málokomu z obyvatel měst a bohužel i venkova je dostatečně známo, že v naší zemi je prakticky 90% stojatých vod rybníků a vodních nádrží zamořeno jedovatými siniticemi, že je podle evidence Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy u nás téměř 50% půdy ohroženo vodní erozí a že dalších 20% pozemků je ohroženo erozí větrnou. Uvedená varovná čísla již také mají praktický a samozřejmě negativní dopad. Tím nejviditelnějším je stoupající riziko lokálních povodní prakticky při jakémkoli prudkém dešti, neboť krajina nedokáže zadržet vodu.

Retenční schopnost krajiny (což je ono zadržování vody) klesla v průběhu posledních sto let trojnásobně především proto, že v zemi chybějí mikroorganismy zničené hnojením zemědělských pozemků.

Země je díky předlistopadovému způsobu hospodaření rozorána a spojena do velkých a souvislých krajiných celků, takže se voda nemá kde zastavit. Ačkoli to na pohled není vidět, eroze všeho druhu ukrájí majetek vlastníkům pozemků.

Podle výzkumníků z ústředí Univerzity Jana Evangelisty Purkyně odnese každoročně voda ze zemědělské půdy živiny a důležité látky v hodnotě zhruba 40 miliard korun. To v praxi znamená, že na vyplavené půdě není možné dosáhnout při zemědělském hospodaření dostatečně vysokých hektarových výnosů u hospodářských plodin, přičemž jedinou praktikovanou obranou je vracení látek do půdy chemickými hnojivy. Ta jsou ale opět vyplavována z půdy ven a končí ve vodních nádržích. Tam jsou potravou

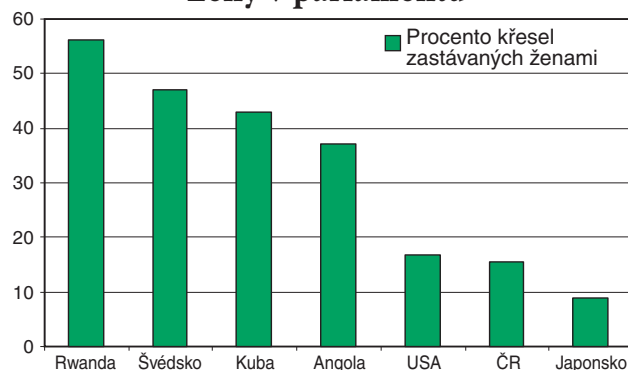
pro množící se jedovaté sinitice, přičemž výsledkem je zákaz koupání a ztráta možných příjmů z letního turistického ruchu.

Česká republika má přitom, jak vyplývá z údajů evropského statistického úřadu Eurostat, největší podíl dusíku dodávaného do půdy formou hnojiv, a to přibližně 80%. Průměr EU je přitom 58%, v sousedním Německu je to 60%. Kromě zmiňované ztráty majetku vlastníků pozemků jsou ekonomicky největším problémem škody způsobené povodněmi. Ty jdou, pokud do ztrát zahrneme i velké povodně z let 1997, 2002 a 2009, do stovek miliard korun.

Lokální povodně, dnes již běžný kolorit přívalových dešťů, způsobují místní ztráty na majetku obcí a jejich obyvatel v řádech milionů korun. To je ale výrazný zásah do rozpočtů zejména malých sídel, nemluvě o rozpočtech rodinných. Zabahněné komunikace a zanesené rybníky stojí společnost ročně stovky milionů korun. Díky neschop-

LETNÍ GRAF CEPU

Ženy v parlamentu

Pramen: Inter-Parliamentary Union, 2009

nosti krajiny zadržovat vodu se stávají některá území v ČR pouštní až polopouštní, například na jižní Moravě. Lidem zmizela voda ze studánek.

Nezodpovědnost, ne klimatické vlivy

Co je ale podstatné – nic z toho nezpůsobilo globální oteplování ani nějaké extrémní klimatické výkyvy projevující se na našem území. Přívalové deště byly součástí našeho života i před deseti, dvaceti, padesáti a zřejmě i před pěti sty lety. Stejně tak každý z nás zažil období, kdy týden nebo ještě déle nepršelo vůbec. Všechny výše zmíněné problémy v naší krajině způsobil prostě člověk, a to svými necitlivými zásahy do prostředí, v němž se pohyboval.

Základním viníkem je přitom předlistopadová průmyslová zemědělská výroba, řízená lidmi bez znalostí přírody jako takové, podle zprofanovaného hesla „poručíme větru, dešti“. V honbě za nutností uživit národ a pokud možno ještě přispět k uživení národů na východ od tehdejší ČSSR se rozoraly meze, vytvořily nepřirozené vodní toky, vyvolení si stavěli chaty na březích

řek a potoků v záplavových územích. Naprostá neodpovědnost a iracionální víra v přetvoření přírody k obrazu svému začíná ale vydávat své plody. Bohužel dost kyselé či hořké a pro společnost, chceme-li s tím něco dělat (a to musíme), i hodně drahé.

Zmiňovaná nezodpovědnost v chování se v krajině přitom měla a stále ještě má základní příčinu – ti, kdo na půdě hospodaří, nejsou obvykle jejími vlastníky. Generální zestátnění půdy v procesu kolektivizace (ve skutečnosti šlo o „dlouhodobý bezúročný pronájem“) zcela zpřetrhalo vlastnické vazby ke konkrétním pozemkům a nastolilo stav, kdy až na výjimky bylo hospodářcím zemědělcům jedno, co se s půdou a krajinou stane za pět, deset, padesát či pět set let. Zejména zaměstnanci družstev a státních statků nepřemýšleli o tom, v jakém stavu předají hospodářství další generaci, ani je k tomu nikdo nemotivoval – spíše naopak.

Emoce jsou špatným rádcem

Stejně jako v jiných formách podnikání je přitom i v zemědělství podmínkou

větší péče a zodpovědnosti k majetku, kterým je v tomto případě půda, soukromé vlastnictví. To v ČR v současné době představují především soukromí zemědělci a ve většině případů je to na jejich farmách vidět. Na rozdíl od takzvaných právnických osob podnikají totiž drobní zemědělci vdaleko větším objemu na svém. A protože žijí na vesnici a jsou součástí místních komunit, snaží se při svém hospodaření kromě údržby svého majetku také nepoškozovat majetek jiných.

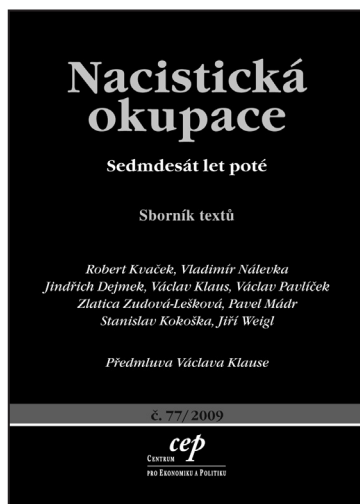
Pokud chce tedy naše společnost skutečně něco udělat pro zlepšení kvality krajiny a životního prostředí, musí postavit svůj přístup k řešení právě na těchto lidech. Je zcela iluzorní si představovat, že přírodu spasí emotivně zaujatí, odborně však často nepřilíš zdatní environmentalisté, kteří jsou ještě navíc spíše než nositelem skutečné ochrany přírody nositeli a nástroji zeleného byznysu.

Zelený byznys ale obvykle přírodě nepomůže – ten pomáhá hrstce vyvolených (je to docela dobrá paralela s předlistopado-

vým přístupem), aby se na emotivně laděných „argumentech“ vyvezli do ekonomické prosperity – na úkor společnosti i přírody samé. Paralelou je i novodobé „poručíme větru, dešti“, tentokrát prostřednictvím „k přírodě šetrných“, nicméně umělých zásahů do druhové skladby fauny a flóry. Přemnožení bobří, uměle vysazení v lednickém parku ničící tamní mnohasetleté vzácné stromy, jsou toho jen jedním z mnoha důkazů.

Stejně jako v době předlistopadové mohl být dokonce na počátku dobrý environmentální úmysl, stejně jako tehdy se ale takové úmysly nedají dělat bez vlastnického a osobního vztahu k území, o které chceme pečovat. Pokud je tedy třeba zlepšit stav naší krajiny a životního prostředí, musí být základní podmínkou takových kroků osobní a vlastnický zájem realizátorů „krajinné architektury“. To je totiž hlavní podmínkou potřebné zodpovědnosti a nadčasovosti prováděných řešení, naopak emoce jsou dočasné, pomíjivé a často škodlivé. Neměli bychom na to zapomínat. ■

NABÍZÍME

CEP nabízí sborník číslo 77/2009 „Nacistická okupace – 70 let poté“, do něhož přispěli **Robert Kvaček, Vladimír Nálevka, Jindřich Dejmek, Václav Klaus, Václav Pavlíček, Zlatica Zudova-Lešková, Pavel Mádr, Stanislav Kokoška a Jiří Weigl**. Rozsáhlá dokumentární příloha. Editory sborníku jsou **Marek Loužek a Jindřich Dejmek**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 70 Kč, 154 stran.

Centrum pro ekonomiku a politiku nabízí sborník číslo 20/2002 „Povodeň a veřejné finance“, do něhož přispěli **Václav Klaus, Pavel Kysilka, Bohuslav Sobotka, Vlastimil Tlustý, Vilém Barák, Pavel Sobíšek, Jiří Šulc, Jaroslav Vostatek, Petr Mach, Martin Říman, Jan Zahradil a Martin Kocourek**. Sborník představuje unikátní vzpomínku na povodeň z roku 2002.

Cena: 70 Kč, 94 stran.

objednávky na www.cep.cz, tel. 222 814 666, e-mail: cep@cep.cz

Lisabonská smlouva po německém ústavním soudu

Václav Klaus

Dlouho očekávané rozhodnutí německého ústavního soudu ohledně slučitelnosti Lisabonské smlouvy s německou ústavou přineslo předem známý výsledek. V člancích v německém tisku dominuje nadpis Ja, aber. Mne to plně neuspokojuje. Jakkoliv je důležité, že německý ústavní soud prvně (daleko silněji než při posuzování Maastrichtské smlouvy v roce 1993) naformuloval úkoly, které musí zůstat demokratickému státu, aby byl státem, a tím vlastně – z pohledu Německa – vymezil konečné hranice evropského integračního procesu, přesto zůstávají zásadní otázky bez odpovědi.

Evropská ústava, i její verze zvaná Lisabonská smlouva, nejsou o ničem jiném, než o tom, zda si obyvatelé Evropy, občané jednotlivých evropských států, přejí prohlubovat integraci, přesouvat další a další pravomoci na celoevropskou úroveň, centralizovat rozhodování, oslabovat roli jednotlivých členských států, nebo zda si to nepřejí. Argumenty k tomu přicházejí z nejrůznějších stran a pohledů. Některé z nich jsou politické i scientistní, jiné osobní či sociálně-psychologické. Lidé mohou či nemusí chtít – čistě ze svých osobních pocitů a zkušeností – rozhodování až v dalekém Bruselu, mohou věřit či nevěřit, že o nich budou zástupci jiných států rozhodovat se stejnou zodpovědností jako o sobě samém, mohou preferovat eventuálně i horší kvalitu rozhodování, jen když jim to bude nablízku.

Politici a politologové nahromadili tisíce argumentů ve prospěch centralizace či decentralizace politického

rozhodování a jeho vztahu k lidské svobodě. Dá se to říci daleko vědeckěji, ale na politika, který rozhoduje, má být „vidět“ či má být možné si na něho „sáhnout“. V každém případě je třeba toho politika znát. Čím je politik dále, tím je tato naděje menší.

Ekonomové tráví staletí sporem o tom, jaká je optimální míra centralizace a decentralizace ekonomického uspořádání, diskutují náklady a výnosy centralizace i decentralizace. Bylo by možné pokračovat výčtem dalších společensko-vědních oborů, které se těmito věcmi zabývají. Mám však strach, že se ani na obecné politické či občanské rovině, ani na rovině společensko-vědní vážná diskuse o přínosech či nákladech evropské centralizace, a Lisabonská smlouva o ničem jiném není, nevede.

Protože se nevede, roste role ústavních soudců. Ti mají posoudit, zda Lisabonská smlouva je v rozporu či v souladu s domácími ústavami. To je jeden z možných pohledů, není to však pohled nahrazující pohledy ostatní. Rozhodující jsou politicko-ekonomické nebo i obecně lidské argumenty pro či proti dnešnímu evropskému integračnímu pohybu. Tím vůbec neříkám, že je stanovisko ústavních soudců nedůležité, ale tvrdím, že i jejich pohled je založen na převládajícím paradigmatu blahodárného působení prohlubování evropské integrace. Proto ne náhodou navrhuji rozpor smlouvy s ústavou řešit nikoli změnou této smlouvy, ale domácí legislativou. Toto paradigma zásadně nesdílím.

Kde toto paradigma vzniklo a kdo ho šíří? Kdo má zájem na tomto postupu, který

evidentně znamená oslabování lidské svobody? Občané jednotlivých členských zemí? Nikoli. Zájem na tom mají evropské instituce, tzn. Evropská komise, Evropský parlament, Evropská rada a Evropský soudní dvůr, a lidé, kteří jsou s nimi spojeni. Prohlubování integrace zesiluje jejich moc a prestiž. Prohlubování integrace je umožňováno i aktivní podporou nebo pasivním souhlasem vlád členských států. To všechno na bázi „racionální ignorace“ (rozumné absence zájmu) na straně milionů Evropanů. Ukazuje se, že aktivismus jednotlivců – založený výlučně na uspokojování jejich vlastních zájmů a nikoliv na racionálně argumentů – plně postačuje. To jsou však postoje a pohledy, kterými se ústavní soudci z definice nemohou zabývat, resp. v nich nemají díky svému profesionálnímu vybavení žádnou komparativní výhodu.

Nevěřím, že je možné tzv. doprovodným zákonem (Begleitgesetz) známé defekty Lisabonské smlouvy anulovat. To by bylo příliš jednoduché. Tímto zákonem se obrovský posun pravomocí a mechanismů rozhodovacích procesů v EU změnit nedá. Debata se pak zužuje na dvě tzv. doložky – překlenovací doložka (passarelle) a doložka flexibility, které jsou od prvopočátku debat o evropské ústavě největším jablkem sváru.

Překlenovací doložka (de facto „překlenutí“ nezbytných demokratických mechanismů) umožňuje Evropské radě, aby svým vlastním rozhodnutím převedla pod většinové hlasování i taková rozhodnutí, která dnes může každý jednotlivý stát vetovat. Doložka flexibility zmocňuje orgány Unie k tomu, aby přijímaly tzv. vhodná opatření – nad rámec svých kompetencí přenesených od členských států EU – všude tam, kde jde o dosažení některého z „cílů“ stanovených dosavadními

smlouvami či Lisabonskou smlouvou. Protože mezi tyto cíle Lisabonská smlouva zařazuje i „vymýcení chudoby, sociální spravedlnost, mír i blahobyt“, je evidentní, že to je bianco směnka uplatnitelná kdykoliv. Je dobře, že německý ústavní soud v Karlsruhe řekl, že o tom v Bruselu nemůže rozhodovat sama kancelářka (nebo její ministři), ale musí předem existovat jasný souhlas parlamentu. To je určitě dobře, ale podstata je jinde.

Připomínám, že náš brněnský Ústavní soud při svém loňském listopadovém rozhodnutí řekl, že by mělo dojít ke změně zákona o Ústavním soudu, která by mu umožnila kontrolovat, zda parlament v rámci vázaného mandátu nedovolil vládě přenést na orgány EU více pravomocí, než dovoluje naše Ústava (či její interpretace našim Ústavním soudem). Je zajímavé, že od loňského listopadu tento požadavek Ústavního soudu nikdo veřejně nezminil.

Proto věřím, že debata bude pokračovat a že ještě ani zdaleka nejsme u konce. Věnujme se reálným zájmům, ty jsou rozhodující. Někomu jde o moc a prestiž, jinému o lidskou svobodu.

MF Dnes,
2. července 2009

Euromedia nabízí zásadní texty prezidenta Václava Klause k Lisabonské smlouvě.

Nová pravidla účetnictví zhoršují krizi

Lukáš Kovanda

redaktor časopisu Týden

Ze současné tíživé ekonomické situace je nezřídka vi-
něn trh. Prý jde o jeho fatální
selhání stejně jako o selhání
všech těch, kteří v minulosti
hájili politiky volného hos-
podářského prostředí, zpra-
vují nás mnozí. Pohled pod
povrch však ukazuje na cosi
jiného. Ke krizi velmi výraz-
ně přispěly, pokud ji vůbec
nezpůsobily zcela, nešťastné
zásahy vlád a regulačních
orgánů do přirozeného fun-
gování trhů. Zřejmě každý
již slyšel o neblahé roli Fedu,
americké centrální banky,
jež dlouho držela velmi ní-
zké úrokové sazby. Zřejmě
každý slyšel i o negativní ro-
li de iure sice soukromých,
ve skutečnosti de facto však
státních – neboli státem
sponzorovaných – agentur
Fannie Mae a Freddie Mac
či o zákonu Community
Reinvestment Act, které osu-
dově zdeformovaly americký
trh s hypotékami. Byly tu
však další státní regulace,
které třeba i zpočátku byly
uváděny s dobrými úmysly,

leč nyní se ukazuje, že nako-
nec spíše jen dláždily cestu
do pekel. Jednou z nich jsou
standardizovaná mezinárod-
ní účetní pravidla.

Spravedlivá cena

Uplynulá léta byla charakte-
ristická stále znatelnějším pří-
klonem (mezi)národních re-
gulačních orgánů (ať už ame-
rické Financial Accounting
Standards Board – FASB –
zřízené tamější Komisí pro
cenné papíry, či Accounting
Regulatory Committee, který
je klíčový v rámci Evropské
unie) k účetnictví na bázi
vnitřní hodnoty čili také spr-
avedlivé ceny („fair value“),
a to při současném opouštění
praxe účtování na základě his-
torické ceny.

Na mezinárodním odbor-
ném poli však nikdy nepano-
val jednoznačný souhlas ani
s jednou z řečených metod:
„Nedávná opatření FASB smě-
řují k účetnictví opírajícím se
o vnitřní hodnotu a jistě vyvo-
lají nesčetné debaty v celém
obchodním světě... Debata,
zda užívat konceptu historic-

ké ceny nebo naopak vnitřní
hodnoty, se v dohledné době
rozuzlení jen tak nedočká,“
píše se v předním účetnickém
žurnálu CPA Journal z dubna
2006. Pravda, ta debata nikdy
neskončila. Finanční krize
může ale výrazně ovlivnit její
další vývoj.

*Jestliže je nově účetnictví
smrtící pro bankéře, je
smrtící i pro ten obchůdek
na rohu. Může zničit
kapitalismus.*

Zatímco zmíněná debata,
nesla-li se v rovině teoretic-
ké, neměla jasného výsledku,
v praxi bylo a je vše jedno-
značnější. Mají-li firmy na vý-
běr mezi oběma metodami,
přirozeně volí jednoznačně
tu na bázi historických ná-
kladů: „Zkoumali jsme, zda
a proč firmy preferují princip
spravedlivé ceny před prin-
cipem historických nákladů,
mohou-li si z obou metod
vybrat... Metoda historic-
kých nákladů v praxi výraz-
ně dominuje nad metodou
spravedlivé ceny,“ shrnují
v loňské studii Hans Bonde
Christensen a Valeri Nikolaev
z Chicagské univerzity. Jako
možné vysvětlení uvádějí,
že metoda spravedlivé ceny
a z ní vycházející výstupy jsou
„považovány za méně spoleh-
livé“.

Principy účetnictví

Debata nad účetními meto-
dami totiž proti sobě v jádru
staví relevanci a spolehlivost.
Obhájci účetnictví na bázi
spravedlivé ceny upozorňují,
že finanční výkazy vycházející
z historických nákladů nejsou
relevantní, jelikož neposky-
tují informace o současných
cenách. Odpůrci zase mní,
že výkazy stojící na princi-
pu spravedlivé ceny nejsou
spolehlivé, neboť nevychá-
zejí z reálně uskutečněných
transakcí. Zatímco totiž kon-
cept historické ceny bere
za základ cenu zaplacenou
při autentické transakci v mi-
nulosti, koncept spravedlivé
ceny bere za směrodatnou
cenu, která momentálně pře-
vládá na likvidním trhu, je-li
tento pro příslušné aktivum

ustaven (není-li, pak je třeba
vycházet z různých odhadů)
– konceptu se proto také říká
„mark-to-market“ ocenění.

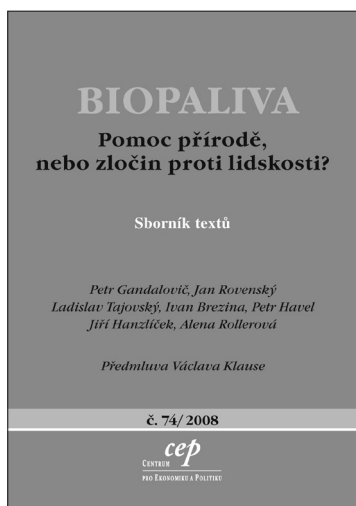
Finanční krize ukazuje, že
účetnictví vycházející z prin-
cipu spravedlivé ceny dopro-
vází více negativ, než se mys-
lelo, a hlavně – tato negativa
mají ničivý dopad. Výstižně
to vyjádřil Robert Rubin,
někdejší americký ministr
financí a exspolupředseda
správní rady investiční banky
Goldman Sachs. „Během celé
mojí kariéry u Goldman Sachs
jsem věřil v principy účetnic-
tví na bázi spravedlivé ceny,
avšak podíváme-li se na vývoj
v posledních dvou letech, do-
mnívám se, že takovéto účet-
nictví vedlo k hrozivým za-
čarovaným cyklům v cenách
aktiv,“ (Bloomberg 2009).
Účetní pravidla, která nutí
firmy oceňovat aktiva levněji
a levněji každé čtvrtletí, s tím
jak klesají ceny na zpanikaře-
ných trzích, dle něj nadělaly
ohromnou škodu.

Takový názor není ojedině-
lý. „Kritérium mark-to-market
je skutečně špatný nápad. Je
založené na teorii efektivních
trhů, která postuluje, že tržní
cena je vždy tou nejobjektiv-
nější. Ale v době bubliny není
tržní cena vůbec objektivní,
nereflektuje totiž fundamen-
tální hodnotu. Pak se kvůli
kritériu mark-to-market jako
bublina nafukují i bilance
bank. Ústí to ve virtuální zis-
ky bank. Lidé na základě těch-
to virtuálních zisků nakoupí
více akcií té banky – a zvýše-
ný kurs akcií je také tedy jen
virtuální, na vodě stojící. Pak
přijde krach – a pak zase kri-
térium mark-to-market, jak
dnes vidíme, nepřiměřeně
zrychluje propady,“ říká Paul
De Grauwe, profesor ekono-
mie z Katolické univerzity
v Lovani.

Teorie efektivních trhů

Opravdu, účetnictví zalo-
žené na principu spravedlivé
ceny vychází předně z teo-
rie efektivních trhů. Nutno
však dodat, že ohledně této
teorie nepanovala v rámci
ekonomické obce nikdy bůh-
víjaká shoda. Nebezpečím
současnosti je to, že teorie

NABÍZÍME

CEP nabízí sborník č. 74/2008 „Biopaliva – po-
moc přírodě, nebo zločin proti lidskosti?“, do ně-
hož přispěli **Petr Gandalovič, Jan Rovenský,
Ladislav Tajovský, Ivan Brezina, Petr Havel, Jiří
Hanzlíček a Alena Rollerová**. Editorem je **Marek
Loužek**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.
Cena: 100 Kč, 82 stran.

Cena: 100 Kč, 231 stran

objednávky na www.cepin.cz

efektivních trhů bývá – leckdy úmyslně – zaměňována s obecnější myšlenkou efektivní volných trhů jako takových. Nejsou-li trhy efektivní, celý ten tržní mechanismus je neefektivní a je třeba jej ještě ve vyšší míře doplnit a nahradit státními zásahy a regulacemi, říkají ti lidé. Omyl. Neplatnost teorie efektivních trhů v žádném případě neimplikuje neefektivitu tržního mechanismu v porovnání s byrokraticky regulovaným systémem. Neplatnost té teorie spíše značí pouze to, že ceny na finančních trzích – k nimž je vztažena – neodrážejí za všech okolností vnitřní či spravedlivou hodnotu.

Ostatně, myšlenku účetnictví na bázi spravedlivé ceny – která se na první pohled může jevit jako „více tržní“ – kritizují i ekonomové neorakouské školy, kteří jsou tradičními zastánci minimálního státu.

„Účetnictví je mluva byznysu. Jako čeština nebo španělština,“ uvádí jeden z nich, španělský profesor ekonomie Jesús Huerta de Soto, jenž působí na madridské Univerzitě krále Juana Carlose. „Jakýkoli užívaný jazyk nevzniká jen tak, z ničeho nic, ani jej nevytváří rada moudrých.“ Právě ekonomové de Sotova typu

upozorňují na skutečnost, že účetnictví se po staletí vyvíjelo evolučně – jako řeč – a po staletí vycházelo z principu uvážlivé šetrnosti, jenž zase stál na principu zmiňované historické ceny: „Jen pokud byla tržní cena nižší než historická, docházelo ke snížení účetní hodnoty. Pokud byla vyšší, drželi se historické ceny,“ vysvětluje de Soto. V posledních letech, pokračuje, byla ale evoluce zpřetrhána – označuje se to jako mezinárodní účetní standardy a podobně. Princip šetrnosti byl nahrazen principem spravedlivé ceny. Ostatně, kdo by protestoval, když je to „spravedlivá“ cena?

Nové účetnictví

De Soto souhlasí s De Grauwem i Rubinem: „V dobách boomer jsou bilance nepodstatně nafouklé, což podnikatele a firmy podněcuje k další investiční činnosti, k spotřebě, k podstupování dalšího rizika – prostě k euforii. Účetnictví, po generaci doprovodný jev uvážlivého obchodování, se tak mění ve stimul, jenž od uvážlivosti odvádí.“ A uzavírá: „Nové účetnictví násobí projevy boomů a stejně tak i propadů. Ten nápad, že bilance by měly odrážet tržní ceny, je velmi

hloupý. Jestliže je nové účetnictví smrtící pro bankéře, je smrtící i pro ten obchůdek na rohu. Může zničit kapitalismus. Je třeba co nejrychleji zrušit všechny ty reformy účetních pravidel, prováděné v posledních letech – jak ve Španělsku, tak i v Česku. Bylo to stupidní rozhodnutí Evropské komise.“

Tato pravidla nevygeneroval trh. Naopak státní byrokratické aparáty jimi zpřetrhaly staletou evoluci, jež se započala už kdesi v antickém Řecku či ptolemaiovském Egyptě.

Jinými slovy, tak rozliční ekonomové jako Rubin, De Grauwe a de Soto se shodují na škodlivosti nových účetních pravidel, která dle nich výrazně přispěla k nynější krizi. Tato pravidla nevygeneroval trh. Naopak státní byrokratické aparáty jimi zpřetrhaly staletou evoluci, jež se započala už kdesi v antickém Řecku či ptolemaiovském Egyptě. Ony aparáty měnily zaběhlý řád snad i proto, že v dobré míře zamýšlely účetnictví sjednotit, harmonizovat či standardizovat. Dělo se tak ovšem nikoli „zdola“,

přirozeným jednáním ekonomických subjektů, které následují rozličné podněty, leč „shora“ – úřednickými výnosy. Co je na pováženou, snahy o umělou standardizaci a harmonizaci jsou patrné v mnoha jiných oblastech, zdaleka ne jen v účetnictví.

Nynější krizi lze v nemalé míře vidět jako nezamýšlený důsledek těchto výnosů. Je v takovém případě optimální cestou z krize zesílená regulace? Zesílená moc těchto úředníků a tedy v budoucnosti patrně i ještě dalekosáhlejší nezamýšlená a nepříznivá dopady jejich konání?

Literatura:

Fineman, J. – Katz, I.: Robert Rubin Says Mark-to-Market has Done 'Damage': Bloomberg 2009, 28.1.2009.

Christensen, H.B. – Nikolaev, V. (2008): Who uses fair value accounting for non-technical assets after IFRS adoption? Working Paper No. 09-12: Chicago, University of Chicago Booth School of Business 2008.

Kovanda, L. (2009a): Rozhovor s Paulem de Grauwem: Přítomnost, zima 2009.

Kovanda, L. (2009b): Smrtící účetnictví: Týden, 9/2009

Shortridge, R.T. – Schroeder, A. – Wagoner, E. (2006): Fair-Value Accounting: Analyzing the Changing Environment: CPA Journal Online 2009.

Nakladatelství C. H. Beck

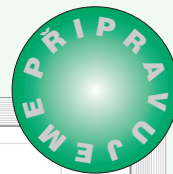
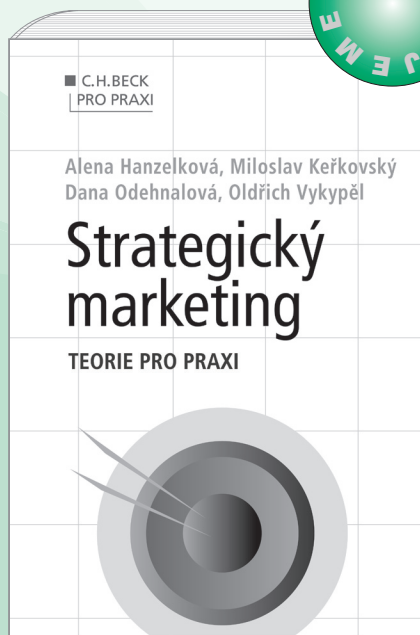
ALENA HANZELKOVÁ, MILOSLAV KEŘKOVSKÝ,
DANA ODEHNALOVÁ, OLDŘICH VYKYPĚL

Strategický marketing

Teorie pro praxi

brožované, 192 s., obj. č. BP 84
ISBN 978-80-7400-120-8

Publikaci lze objednat s 5% slevou v e-shopu na adrese www.beck.cz, nebo písemně na adrese: Nakladatelství C. H. Beck, Řeznická 17, 110 00 Praha 1, tel.: 225 993 959, fax: 225 993 920, e-mail: beck@beck.cz

- ✓ Strategické řízení marketingu
- ✓ Marketingová strategie v kontextu dalších firemních strategií
- ✓ Různé koncepty/modely marketingové strategie
- ✓ Definování a implementace marketingové strategie

VETO PREZIDENTA REPUBLIKY

Zákon o podpoře hospodářského růstu a sociální stabilitě

Prezident republiky Václav Klaus vrátil ve čtvrtek dne 9. července 2009 Poslanecké sněmovně PČR k novému hospodářského růstu a sociální stability. Prezident republiky zákon vrátil z těchto důvodů:

Jedná se o zákon, který je diskriminační, nesystémový, s mnohými legislativními chybami a v konečném důsledku s velmi nejistým pozitivním účinkem.

Příkladem legislativního omylu je v něm obsažená novela zákona o dani z příjmů, která mimo jiné obsahuje úpravu týkající se mimořádných odpisů hmotného majetku, která je zcela identická s úpravou obsaženou v samostatné novele zákona o dani z příjmů schválené navíc na stejné schůzi Parlamentu. Tuto novelu jsem podepsal již minulý týden. Duplicitní

ustanovení tohoto typu zaplevelují náš, už tak velmi nepřehledný, právní řád. Byl si toho vědom i Senát a je s podivem, že tuto chybu neodstranil.

Problémem formálního typu je i to, že chybí doprovodné předpisy. V případě novely zákona o odpadech není zřejmé, zda při splnění podmínek daných zákonem žadatelé nárok na státní příspěvek vůbec vznikne či nikoliv. Zákon předpokládá vydání vládního nařízení, kterým mají být stanoveny náležitosti žádosti o příspěvek a podrobnosti jeho poskytování. Takové vládní nařízení by mělo nabýt účinnosti tentýž den jako zákon, k jehož provedení má být vydáno. To se nestalo. Podmínky pro získání státního příspěvku by nepochybně měly být známy předem.

Věcně nejproblematičtější prvkem tohoto zákona je zavedení státního příspěv-

ku při vyřazení automobilu (neboli tzv. šrotovné), jako součást novely zákona o odpadech. Toto opatření je vysoce diskriminační. Upřednostňuje průmysl na úkor jiných sektorů hospodářství a v rámci něj dává přednost krátkodobým zájmům několika silných podniků automobilového průmyslu na úkor jiných odvětví a firem, které nemají tak silné lobbyistické zázemí. Tato podpora deformuje trh odvětvově a navíc představuje jen krátkodobé přesunutí poptávky v čase. Její efekt je vysoce diskutabilní. Nelze například zaručit, že občané nevyužijí daný příspěvek na nákup vozidel vyráběných mimo ČR. Český daňový poplatník by tím dotoval automobilový sektor v cizí zemi. Došlo by tím také k selektivnímu omezení skupiny příjemců – mohou žádat jen

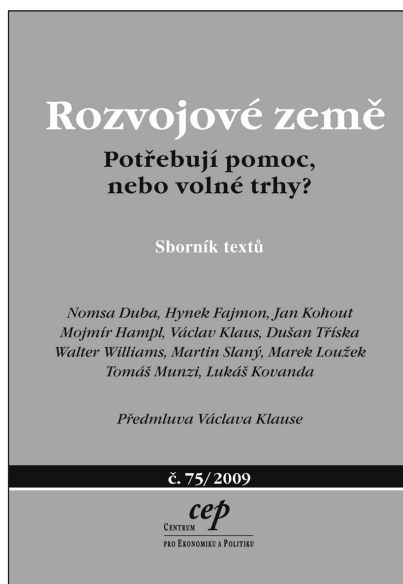
nepodnikající občané, což nadále snižuje možný pozitivní efekt na výrobu. Zákon zavádí neblahý precedens, a to může vyvolat tlak ostatních odvětví na obdobný způsob podpory.

Tento zákon nebyl předložen vládou. Neprošel standardním připomínkovým řízením a navíc neobsahuje žádnou seriózní ekonomickou analýzu navrhovaných opatření, ač je evidentní, že bude přinášet negativní dopady na veřejné rozpočty.

Z výsledku hlasování je také zřejmé, že nad danými opatřeními nepanuje silná politická podpora. Pro zákon hlasovalo jen 82 poslanců, v Senátu se pro zákon vyslovilo jen 31 senátorů. Se zákonem vyslovila rovněž nesouhlas předchozí vláda. Proto vracím zákon k novému projednání.

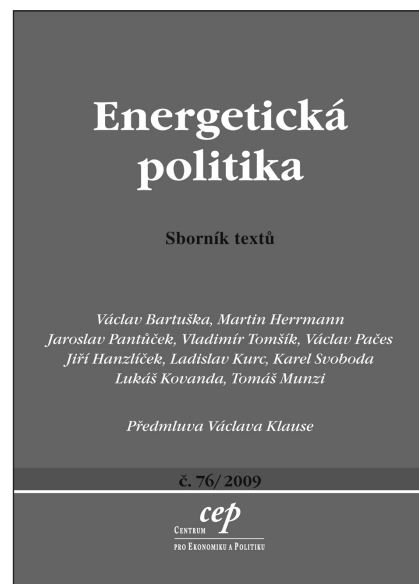
Václav Klaus,
9. července 2009

NABÍZÍME

CEP nabízí sborník č. 75/2009 „Rozvojové země – potřebují pomoc, nebo volné trhy?“, do něhož přispěli **Nomsa Duba, Hynek Fajmon, Jan Kohout, Mojmir Hampl, Václav Klaus, Dušan Tríska, Walter Williams, Martin Slaný, Tomáš Munz, Lukáš Kovanda a Marek Loužek** (editor sborníku). Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 70 Kč, 85 stran.

CEP nabízí sborník č. 76/2009 „Energetická politika“, do něhož přispěli **Václav Bartuška, Martin Herrmann, Jaroslav Pantůček, Vladimír Tomšík, Václav Pačes, Jiří Hanzlíček, Ladislav Kurc, Karel Svoboda, Lukáš Kovanda a Tomáš Munz**. Editorem je **Marek Loužek**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 70 Kč, 88 stran.

objednávky na www.cepin.cz, tel. 222 814 666, e-mail: cep@cepin.cz

ZPRÁVY ZE SEMINÁŘŮ

Jan Kalvín – 500 let od narození

V úterý 16. června 2009 uspořádal CEP seminář „Jan Kalvín – 500 let od narození“. Na panelu, který moderoval **Jan Skopeczek**, vystoupili profesor Evangelické teologické fakulty Jakub Trojan, profesor Miloslav Bednář z Filozofického ústavu AV ČR, Stanislav Příbýl z teologické fakulty Jihočeské univerzity a Marek Loužek z Centra pro ekonomiku a politiku.

Jakub Trojan vložil kalvinismus jako specifický typ protestantské zbožnosti, který ovlivnil hospodářský a sociální život řady zemí západní polokoule. Max Weber měl pravdu, že kalvinismus stojí u kolébky kapitalistického systému hospodaření. Kalvinismus neodvrací křesťana od pozemských úkolů, nýbrž ho zapojuje do odpovědného chování ve všech rovinách mezilidských vztahů. Trojan vyzdvihl zakladatele ekonomie Adama Smitha, který patřil ke kalvínským vyznavačům a ve své „Teorii

mravních citů“ (1759) spojuje svobodu s mravní odpovědností.

Miloslav Bednář argumentoval, že svět moderní demokratické civilizace se vynořil z půdy reformace. Kalvínovo pojetí svobody, ukotvené ve svobodě duchovně mravního svědomí, pokračuje v reformační tradici založené českým husitstvím. Zatímco Martin Luther chápal pozemský život jako ne o mnoho více než vedlejší mravní aktivitu ve srovnání s povinností duchovní spásy, vyzýval Kalvín k účasti v občanském životě. Protože ženevští kněží byli voleni přímo lidem, založil Kalvín demokratický princip církevní instituce a je předchůdcem moderní demokracie.

Stanislav Příbýl ocenil ekumenické hnutí mezi církvemi, ačkoli není možné bagatelizovat projevy náboženského násilí, které se v Evropě páchaly po dlouhá staletí ve jménu křesťan-

ské víry. Kalvinismus sehrál svou pozitivní dějinnou roli. V kalvinismu Bůh dává člověku svoji přízeň najevo úspěchem v osobním životě, ve zdaru jeho práce a podnikatelském úspěchu. Příbýl odmítl módní trendy, jimž podléhají hlavně protestantské církve. Jakákoli církev, která se připodobňuje záchvěvům dobové módy, nemá důvod ke své existenci.

Marek Loužek uvedl, že Kalvín rozhodně nebyl liberálem, nýbrž zárlivým ochráncem křesťanské mravnosti. Měl pověst vytroušeného kazatele. Ačkoli patří k předním církevním reformátorům, nedošel ještě tak daleko, že by hájil náboženskou svobodu. Ženevské státní zřízení nebyla demokracie, nýbrž teokracie. Občané museli přísahat na ženevský katechismus. I Ženeva pronásledovala kacíře, některé z nich dokonce upálila. Kalvinismus měl příznivý vliv na ducha moderního kapitalismu.

Poslanec Evropského parlamentu Hynek Fajmon upozornil, že ačkoli Evropa je dnes pohanská, za neuvěřitelný pokrok vdčíme z velké části protestantské etice. Herec Petr Nárožný upozornil, že teorie predestinace je na první pohled demotivující, když o lidech už bylo rozhodnuto předem. Jan Skopeczek vyzdvihl Kalvínovu rehabilitaci úroku a tržních vztahů.

Jakub Trojan objasnil teorii predestinace: předurčení představuje tajemství, jdeme vstříc nejistotě. Nejlepší je vzít život vážně, pilně pracovat a být ukázněný. Miloslav Bednář vysvětlil, že v protestantismu je přímý vztah k Bohu bez autority kněžského zprostředkovatele. Podle Stanislava Příbyla dodnes žijí kalvinisté v evangelikálním hnutí v USA. Marek Loužek ukázal, že reformace se nakonec stala kolébkou lidských úspěchů – v ekonomice, politice i vědě. *ML*

Docentura je životní mezník

Rozhovor CEP s Markem Loužkem

Stal si se ředitelem CEP pro publikační činnost. Co tato funkce obnáší?

Do mé kompetence spadá příprava publikací po obsahové stránce. Vytvořit každý měsíc čtivý newsletter či sborník není úplně snadné, protože pan prezident má na nás tvrdé nároky. A to je dobře. Pan prezident návrhy našich newsletterů poctivě čte a má k nim řadu připomínek. Vyhovět jeho přání a zároveň stihnout všechny termíny je někdy nadlidský úkol, ale zatím se nám to daří. Za rozhodnutí správně rady jmenovat mne ředitelem pro výzkum a pro publikační činnost jsem vděčný a je to pro mne povzbuzením do další práce.

Co chystá CEP v letošním roce publikovat kromě standardních newsletterů? Přípravujete nějakou publikaci, kterou bys rád avizoval čtenářům už teď?

Za úspěch považuji vydání knihy Ivany Breziny „Zelená apokalypsa“, která vyvrací řadu populárních klíšů o životním prostředí. Zajímavý byl sborník, který jsme připravili s kolegou Jindřichem Dejmekem, k nacistické okupaci (70 let poté) s úchvatnými přílohami. Oživením bude i sborník k Charlesi Darwinovi u příležitosti dvou set let od jeho narození. Seminář vyvolal nebyvalý mediální zájem, protože se na něm střetla evoluční teorie s inteligentním plánem.

Máš na starosti i tématickou přípravu seminářů Centra pro ekonomiku a politiku. Můžeš prozradit nějaká témata chystaná na zbytek roku?

Pokud jde o témata našich seminářů, významně nám pomáhá pan prezident, který nám vždy ke konci roku pošle seznam zajímavých výročí.

Z letošních letopočtů jsme zachytili kulaté výročí Jana Kalvína – 500 let od narození. V prosinci uplyne 175 let od smrti anglického ekonoma Thomase Malthuse. Nebudou chybět ani ekonomické semináře, například o regulaci finančních trhů či hospodářské krizi. Zaujmout by mohla i přednáška polského filozofa Ryszarda Legutka.

Do svých třiceti let si vydal pět monografií a dlouhou řadu článků v odborných časopisech, ale především si se nedávno stal jedním z nejmladších docentů v ČR. O čem byla habilitační práce a jak se cítíš mezi studenty jako docent?

Habilitační práce pojednává o metodologii ekonomie a je „dějinářsky“ zaměřená. Měla by brzy vyjít v nakladatelství Karolinum, kde jsem vydal i některé své předešlé knihy, např. Spor o metodu či Maxe Webera. Z docentury v oboru ekonomie na VŠE mám velikou radost. Je to úžasná

vzpruha pro další publikování a přednášení. Neřekl bych, že jsem úplně jedním z nejmladších docentů, je mi 34 let a někteří kolegové se v mém věku stávají i profesory. Docentura je však bezesporu určitým životním mezníkem, protože díky ní člověk patrně natrvalo zakotví v akademické sféře.

Nezaměřuješ se ale pouze na ekonomická témata, vystudoval si i filozofii a politologii. Jaké téma Tě láká zpracovat v nejbližších letech knižně? A proč?

Můj publikační záběr je poměrně široký. Vydal jsem knihy i odborné stati ekonomické, politologické, filozofické a sociologické. Tento širší záběr mám již od studentských let. Vedle knihy o metodologii ekonomie hodlám v příštích letech vydat i práci o vývoji sociologie pro ekonomii, která by měla sloužit jako učební text pro mé studenty na FF UK a VŠE.

Rozhovor vedl Jiří Brodský.

RECENZE – TOMÁŠ SEDLÁČEK: EKONOMIE DOBRA A ZLA

Jan Skopeček, Marek Loužek
Centrum pro ekonomiku a politiku

Kniha Tomáše Sedláčka „Ekonomie dobra a zla“ (2009), kterou vydalo nakladatelství 65. pole, je neúspěšným pokusem o zkoumání vztahu ekonomie a etiky. Zabývá se příliš velkým množstvím témat na to, aby ji bylo možné považovat za seriózní práci. Není jasné, zda autor píše studii teologickou, ekonomickou, sociologickou nebo jinou. Podtitul „po stopách lidského tázání od Gilgameše po finanční krizi“ je příliš všeobjímající.

Ekonomie jako věda

Ekonomie je laickou veřejností většinou chápána jako nauka o penězích, zisku, obchodu, národním hospodářství a dalších podobných termínech moderní doby. Ekonomové se tak v očích veřejnosti stávají v lepším případě těmi, kteří by se měli starat o hladký vývoj ekonomiky, v horším případě (zvláště není-li celosvětová ekonomika v nejlepší kondici) jsou považováni jen za jakési „hokynáře“.

Skutečné ekonomy, kteří svoji vědu chápou v celé své šíři - tedy jako vědu o chování člověka - tento zploštělý a zkreslující pohled trápí. Kniha Tomáše Sedláčka již samotným názvem vzbuzovala jisté naděje, že by mohla přispět k posunu představ o ekonomii jako úzké disciplíně spíše finančního charakteru. Tyto vzbuzené naděje však kniha nenaplnuje a spíše než více světla, přináší čtenáři, který se alespoň se základy ekonomie doposud nesetkal, ještě více zmatků a dojmu, že je ekonomie natolik nekonzistentní a realitě neodpovídající, že ji nemá smysl hlouběji studovat.

Autor si v úvodu své knihy dal za cíl zachytit vývoj vní-

mání ekonomické dimenze člověka daleko před datem zrození ekonomie jako vědy (to je datováno vydáním Smithova Pojednání o podstatě a původu bohatství národů v roce 1776) a dále si pokládá provokativní otázku, zda se vyplácí dobro, či zda lze vůbec uvažovat o existenci ekonomie dobra a zla.

Takto ambiciózně nadefinované cíle a hypotézy se však neodrážejí ve vhodné zvolené metodice, která je k jejich hodnověrnému naplnění a zodpovězení klíčová a nezbytná. Autor sice již v počátku upozorňuje na nutné zjednodušení, široký záběr a jiné pohledy než striktně ekonomické, přesto by - alespoň jak plyne z názvu - měl ekonomické metody a nástroje čtenářům alespoň představit a poté i při své analýze použít.

Nedůvěra k matematice

První část knihy je textem charakteru spíše filozofického, teologického, či etického. Čtenář marně čeká na ekonomické principy, zákonitosti apod. Snad je to způsobeno i nechutí autora k tzv. hlavnímu proudu ekonomie, což autorovi ani v nejmenším nevyčítáme, ale může se hlouběji zabývat např. nositelem Nobelovy ceny Gary Beckerem, který jako první velmi originálním způsobem rozšířil nástroje ekonomické analýzy na nové netradiční oblasti, které se vztahují k etice. Lze při zkoumání pohybu ke konání dobra či zla ignorovat Beckerovy poznatky z aplikace ekonomické teorie na oblast rodiny, kriminality či diskriminace? Myslíme si, že nikoliv.

Autor bojuje s použitím matematiky, statistiky a ekonomie v ekonomii velmi emo-

tivně. Dnešní moderní ekonomie však matematiku potřebuje. Asi každý se v ekonomii setkal s nesmyslným a přepjatým použitím matematického aparátu snad jen z důvodu ambice budit dojem větší exaktnosti a vědeckosti, ale to nemůže být důvod k jejímu odsouzení a opuštění. V takto extrémní poloze to nečiní ani Tomáš Sedláček, přesto je jeho kritika používání modelů a matematiky přehnaná.

Matematiku rozumný ekonom chápe jako prostředek, ne cíl svého bádání. Model mu umožňuje na základě zjednodušených předpokladů pochopit zákonitosti reality, které by v její nedotčené složitosti nemohl často ani zaznamenat. Musíme však stále mít na paměti, že ekonomická teorie je společenskou vědou. Vědou o chování člověka, který se řídí svými subjektivními pohnutkami, hodnotami a občas i emocemi. Nikdy to tedy nebude čistě exaktní věda jako je fyzika či jiné přírodní vědy, ale díky smysluplnému využití matematiky a modelu homo oeconomicus můžeme tvrdit, že je to nejexaktnější věda z rodiny společenských věd. A to není málo.

Pochybná filozofie

Sedláčkovi jsou blízké tradiční morální teorie, jejichž kořeny hledá již v eposu o Gilgamešovi, Starém zákoně přes antickou filozofii (Platón), Nový zákon, středověkou filozofii (Tomáš Akvinský) až k Immanuelu Kantovi a Janu Amosu Komenskému. Moderní utilitarismus, na němž stojí moderní ekonomie, je Sedláčkovi vzdálený. Přitom jde o jeden z průkopnických přístupů ve společenských vědách.

K vcelku povedeným kapitolám patří analýza Adama Smitha, kde se autor zabývá tzv. problémem Adama Smitha - slučitelností neviditelné ruky trhu a důrazu na sebezáměr v „Bohatství národů“ (1776), a důrazu na empatii v „Teorii mravních citů“ (1759). Autorův závěr, že Adam Smith považoval princip sebelásky za dominant-

ní motiv celospolečenských vztahů, kde se propojují zcela neznámí lidé, zatímco základní princip laskavé dobročinnosti nachází domov zejména v osobních mezilidských vztazích, je nosný.

Kapitola o křesťanství připomíná spíše teologický traktát než ekonomickou úvahu. Přes renesanční šíři Sedláčkova záběru se zdá, že autor spojuje nespojitelné, někdy se dopouští čirých spekulací, např. když řeší otázku, jaký postoj by měli starozákonní proroci k maximalizaci užítku.

Nej slabší je jedna z posledních kapitol, v níž Sedláček předkládá poněkud amatérskou „filozofii“ světa. Jeho radikální subjektivismus je kontroverzní a sporný. Neexistuje podle něj žádný výrok, který by byl založen jen na rozumné úvaze a neměl v sobě citový náboj. Tvrdí, že svět sám o sobě bez pozorovatele je chaotický, dokonce že volba vědeckých modelů je zcela iracionální a emotivní, vychází z apriorních sympatií, takže i ekonomie se stává „náboženstvím“.

Sedláčkovu sympatii s metodologickým anarchismem (nebo jak on říká s dadaismem) Paula Feyerabenda nelze přehlédnout. Doporučuje opustit (racionální) metodologii a věnovat se (emotivní) inspiraci. Ačkoli takový přístup může u neznalých čtenářů vyvolat sympatie, u odborníků kniha vyvolá rozpaky, nebo pobavený úsměv. Fakt, že knihu doporučuje na zadní obálce i bavič a moderátor Jan Kraus, by nás měl varovat.

Zcela mimo vcelku souvislý hlavní výklad působí neústrojně přilepená kapitola o finanční a hospodářské krizi, která shrnuje autorovy sloupky z Hospodářských novin, ale vztah k hlavnímu problému ekonomie a etiky nemá. Sedláčkova práce je neotřelým pokusem zmapovat ekonomické myšlení starověku a současnosti. Může vyvolat zájem u laiků, jako odborná ekonomická práce je však slabá. ■